

Moór Gyula professzor visszautasítja Szent-Györgyi Albert vádjait az Akadémia ellen

„A támadás lehetetlenül teszi a további tárgyalást”

A Magyar Tudományos Akadémia elnöki széke Kornis Gyulának október 12-ikén történt lemondása óta üresedésben van. Az Akadémia ugyanis tárgyalásokat folytatott abból a célból, hogy Szent-Györgyi Albert Természet-tudományi Akadémiájával egyesüljön a e tárgyalásoknak remélt sikeres befejezése után akarta csak az elnöki széket beültetni. Addig is elnökhelyettesül Moór Gyulát, a II. osztály elnökét választotta meg. Szent-Györgyi Albertnek legutóbb az Akadémia ellen intézett támadásáról Moór Gyula, kérésünkre, a következő nyilatkozatot adta:

— Szent-Györgyi Albert valóban bejelentette akadémiái tagaságáról való lemondását. Mások részéről eddig ilyen lemondás leíról nem érkezett.

— Nézetem szerint az országnak jelenlegi súlyos helyzetében minden téren minden erőnek az összefogására van szükség. A tudomány terén is. Ezért törekedtem legjobb lehetőségem szerint a két akadémia egyesítésére. Ez a törekvés sikerrel kecsegtetett, bár mindkét oldalon voltak nehézségek. Szent-Györgyi Albertnek váratlan és vehemens támadása, sajnos, a további tárgyalást lehetetlenül teszi.

A pártpolitika lejtője

— Szent-Györgyi most már nemzeti katasztrófánkért is az Akadémiát teszi felelősé. Két évvel ezelőtt az *Egyedül vagyunk* hírhedt cikkirója, Oláh György támadta hasonló vehemenciával az Akadémiát *A Magyar Tudományos Akadémia a pártpolitika lejtőjének* címmel az *Új Magyarország* 1943 május 14-i számában megjelent cikkében azért, mert Hóman Bálint célfeszítéssel elbukott a nagyjutalom kérdésében. Nem tudom, melyik alapvetőbb a két támadás közül.

— A valóság az, hogy az Akadémia a német megszállás (1944. március 19.) óta, a III. osztály néhány ülésétől eltekintve, nem működött. Meghirdetett naggyűlést sem tartotta meg, amelyen a nagyjutalmat odaftélnie kellett volna. Ezt a nagyjutalmat 1944 őszén egy szabálytalanul összehívott és csupán 17 tagból álló, tehát határozatképtelen ülés adta Orsós Ferencnek. Az Akadémia ezt az illetéktelen határozatot soha jóvá nem hagyta, hanem megemlékeztette a József főherceget és Orsós Ferencet tagjai sorából ki-

zárta. Kizárt másokat is. Szent-Györgyi Albert még további tagok kizárását is indítványoshatta volna, ha úgy látta, hogy nemzeti katasztrófánkért az Akadémia felelős. De Szent-Györgyi egyetlen tag kizárására sem tett indítványt, holott ez neki, ha igazán hiszi azt, amit mond, kötelessége lett volna.

— Nem áll az sem, hogy az Akadémia a felszabadulás óta saját erejéből megtújulni nem törekedett volna. Tavaszi naggyűlésén mintegy ötven új tagot választott, jórészt olyanokat, akik azelőtt mellőzve voltak. Ez a tagoknak körülbelül 25 százalékos felújítását jelenti.

„Parancsuralmi rendszert nem lehet az Akadémián meghonosítani”

— Nem áll az sem, hogy szervezetően a szükségesnek látszó változtatásokat megtenni vonakodott volna. Az elmúlt nyár óta folytak tárgyalások ebben az irányban a ezek eredményét kétféleképpen fogadhatónak találta. Sajnos, mindkét esetben nem telttel bele 48 óra sem és álláspontját megváltoztatta. Szeptember közepétől fogva azonban újra felvettük a tárgyalások fonalát a az Akadémia reform-bizottsága kidolgozta az alapszabályok módosításának tervezetét. Ez a tervezet sok tekintetben honorálta Szent-Györgyi kívánságait. Igaz, hogy három lényeges kérdésben nem engedhettünk. Nem voltunk hajlandók az Akadémiától két akadémiaira felbontani. Nem voltunk hajlandók továbbá az új tagok választásának eddigi titkos szavazással történő demokratikus formáját feladni a egy, bármi ilyen nagy-tudós kijelöléséig tenni függővé azt, hogy ezentúl ki kerülhessen be a tagok közé. Parancsuralmi rendszert mégsem lehet az Akadémiában meghonosítani. Végül nem voltunk hajlandók azt a bizarr gondolatot sem elfogadni, hogy az összes tagok mondjanak le a asztán egy magát csalhatatlannak tartó személy vagy bizottság hívja vissza az igazán tudósokat a alapítsa meg az új Akadémiát. Ezt a gondolatot különben a nyár óta Szent-Györgyi is elvetni látta, és csak újabban eleveníti fel lemondó levelében.

— Nem áll végül az sem, hogy az Akadémia, amely több mint százéves fennállása alatt felmérhetetlen érdemeket szerzett a magyar kultúra szolgálatában, az újabb időkben csupa szervilis öfétudósokból állott volna és ne szolgált volna a tudományt. Jelenlét, hogy Szent-Györgyi új akadémiájának 40 tagja közül 21 a régi Akadémiának is tagja. Való az is, hogy 1938 óta az Akadémiának több mint száz kiadványa jelent meg. Ezek természetesen jórészt szakkérdésekkel foglalkoznak a így a nagyközönség előtt a talán Szent-Györgyi Albert előtt is kevésbé ismertek. Még a jelen évben is négy kiadványa jelent meg az Akadémiának, bár anyagi helyzete véglete felé fel kellett függeszteniük, jelenlegi felolvasó-üléseink anyagának a megjelentetésére pedig semmi reményünk sincsen. Felolvasó-üléseink rendszeresen folynak; november 25-iki üssze-üléseinken például a legnagyobb élő magyar magánorvos, Szaladits Károly tartott Grosschmid Béni-ről remekbe készült előadást.

— Szent-Györgyi Természet-tudományi Akadémiájának első publikációi, amint a *Világban* között nyilatkozatában ígéri, pár nap múlva hagyják el a nyomdát. Öszintén kívánom, hogy ezek az új kiadványok olyan eredményekkel szolgálják a magyar tudományt, mint amilyenekkel a Tudományos Akadémia azt hosszú múltjának legfényesebb korszakaiban szolgált. Remélni merem azt is, hogy Szent-Györgyi alkotni fog tudni anélkül is, hogy előbb rombolna, anélkül, hogy a Nobel-díj ragyogását a Magyar Tudományos Akadémia felrobbantásának — hozzá nem méltó — herozstráteszi eszelekedetével elhomályosítania kellene. (r. m.)